

cb

Bibliotheek
Proefstation
Naaldwijk

A

1

G

84

PROEFSTATION VOOR DE GROENTEN- EN FRUITTEELT ONDER GLAS,
TE NAALDWIJK.

Op excursie naar Engeland en Guernsey.

door:

J.H.Groenewegen

Proefstation voor de Groenten- en Fruitteelt onder glas te Naaldwijk.

28 FEB 57

OP EXCURSIE NAAR ENGELAND EN GUERNSEY.

Deelnemers:

P. Arkenbout, Simonshaven, Post Zuidland. Tel. 105.
C.W. v. Eyk, Veenweg 96, Nootdorp. Tel. K 1731 - 188.
J.H. Groenewegen, Pr. Wilhelminalaan 38, Den Hoorn(Delft) K 1730 - 23295.
J.A. Havenaar, Zuidersingel 102, Berkel (Z.H.) Tel. K.1891- 594.
C.P. Hendriks, Veenweg 56, Nootdorp Tel. K 1731 - 171.
J. Th. Hendriks, Damlaan 21, Leidschendam Tel. K 1761 - 1305.
W.P. Hendriks, Veurse Straatweg 127, Leidschendam Tel. K 1761 - 1460.
J. Hensen Czn, Westersingel 33, Berkel (Z.H.) Tel. K 1891 - 350.
C. Meewisse, Dwarskade 18, Nootdorp Tel. K 1731 - 160.
G.W. Versloot, Nieuwe Vaart 1, 's-Gravenzande Tel. K 1740 - 4981.

Inleiding.

In de periode van 6 tot en met 11 augustus 1956 werd door een groep van tien personen een excursie naar Engeland en Guernsey gemaakt met het doel de tomatenteelt aldaar te bestuderen. In het hier volgende is getracht een korte beschrijving van de reis te geven. Ook zijn bij de samenstelling van dit verslag gegevens van vorige studiereizen gebruikt.

Korte beschrijving van de reis.

's-Maandags werd om even twaalf uur met de "Koningin Emma", een dagboot van de Hjj. Zeeland, vertrokken. Na aankomst te Harwich ging het met de boot-trein naar Liverpool Street Station te Londen en vervolgens met de onder - ground naar Russell-square, in welke omgeving het Royal Hotel, waar we overnachten, was gelegen. Dinsdags werd met behulp van twee luxe wagens een bezoek gebracht aan de Lea Valley. 's-Avonds vertrok het gezelschap vanaf het Waterloostation met de boottrein naar Southampton waar omstreeks middernacht de boot naar Guernsey vertrok. Na een matige nachtrust op banken en stoelen was de aankomst in St Peter Port, het hoofd en havenplaatsje van Guernsey, een verademing. 's-Woensdags werden een drietal tuinderijen bezocht en het verpakken, sorteren en verzenden van de tomaten werd bezichtigd. Op Guernsey werd overnacht in het Royal en het Channel Islands Hotel. Donderdags werd, wederom per boot en trein, naar Londen teruggereisd. Vrijdags werden in Londen de Govent Garden, Trafalgar square, Buckingham palace (waar juist de wacht

werd afgelost), de Westminster abbey, de brug over de Thames bij de parlamentsgebouwen en de Big Ben, het Victoria en Albert museum en Piccadilly circus bezocht. De laatste dag van de week ging het, wederom per trein en boot, huiswaarts. Iedereen kon op een geslaagde excursie terugzien.

Bezochte bedrijven en instellingen.

Dinsdags werd de groep in de Lea Valley opgewacht door de heer Drew, secretaris van de Lea Valley Growers Association. Deze zorgde voor introductie op één van de bedrijven van Joseph Rochford and Sons Ltd. te Broxbourne, alsmede op de bedrijven van S. Ritsema and Son, Lou Hill Nurseries, Roydon, Harlow, Essex. Op Guernsey was Mr P.F. Trotter, de secretaris van de Guernsey Growers Association, contactman. Tevens werd hier kennis gemaakt met H.R.B. Richard, de president van de Guernsey Growers Ass., H.W. Prins en D.G. Le Tisier, beiden vice president van de G.G. Ass. Achter eenvolgens werden bezocht het bedrijf waar de heer Prins bedrijfsleider was, het bedrijf met L. Broekhuizen als bedrijfsleider en tenslotte het bedrijf van H.D.M. Naftel. Bij de tomato marketing board zette de manager (bedrijfsleider) J. Le Gorff de werkwijze van de board uiteen.

Het bezoek aan de Lea Valley Growers Association.

Hier gaf de heer Drew een korte uiteenzetting over de betekenis van de Lea Valley en ging verder in op enkele bijzonderheden en moeilijkheden. Hij begon met op te merken dat de Lea Valley Growers Ass. een vereniging is ter behartiging van de belangen van de tuinders. Zij is een onderdeel van de National Farmers Union (Nationale boerenbond), de grote landelijke organisatie van de Engelse agrariërs.

In de Lea Valley bevinden zich 1100 acres glas. Er zijn 574 tuinders. De gemiddelde oppervlakte glas per tuinder is dus nog geen 2 acres. Sommige bedrijven zijn groot. Mr Joseph Rochford b.v. had twee bedrijven van 26 en één bedrijf van 24 acres glas. Mogelijk was dit het grootste glasbedrijf van de wereld.

Van genoemde oppervlakte worden 740 acres beteeld met tomaten, 200 met komkommers en de rest met fruit, bloemen of andere gewassen.

De Lea Valley ondervindt moeilijkheden van de steeds verder gaande uitbreiding van Londen. Vele bedrijven zijn dientengevolge al verdwenen. Door de steeds verder gaande industrialisatie en het voorkomen van stofdeeltjes in de lucht tengevolge van deze industrieën, is het mistige weer in herfst en winter een probleem. Het is moeilijk om aan geschikte arbeidskrachten te komen. De tuinbouw in de Lea Valley krimpt door dit alles eerder in dan dat zij zich uitbreidt. In andere glasgebieden van Engeland, n.l. in de omgeving van Blackpool en langs de Zuidkust, vindt wel uitbreiding plaats.

De Lea Valley is het oudste glasgebied in Engeland. Het dankt zijn ontstaan behalve aan de geschiktheid van de grond vooral ook aan het dichtbijgelegen Londen waar de producten konden worden afgezet en van waar veel stalmest kon worden betrokken. Uiteraard was dit laatste een halve eeuw geleden wel zeer belangrijk. Momenteel worden de producten van de Lea Valley ook naar andere steden van Engeland afgezet. De tuinders zelf (vooral de grotere) of commissionnaires (voor de kleinere) organiseren de afzet.

De tomatenteelt vindt in hoofdzaak plaats in hoge kassen met vast glas. De komkommerskassen zijn meestal een voet breder dan in Nederland. Overigens vindt komkommerteelt ook veel in tomatenkassen plaats. De buizen die meestal kort boven de grond liggen zijn niet gelast, doch gejuind. Vrijwel alle kassen zijn van een verwarmingsinstallatie voorzien.

Mr. Joseph Rochford.

Mr. Rochford leidde ons over één van zijn drie bedrijven rond. De gewassen waren gezond en de groei in de koppen der planten goed; dit laatste ongetwijfeld doordat kurkwortel vrijwel niet voorkwam. Wel werd de grond tegen aaltjes regelmatig gestoomd. De geringe meeldauwaantasting was verklaarbaar uit het feit, dat men zeer lang blijft stoken, de buizen laag liggen en de kassen hoog zijn. Als ras wordt evenals elders in de Lea Valley overwegend Potentaat gebruikt. Wel zag men ook mogelijkheden in de nieuwe F 1 Hertford Cross. De plantafstand was $2\frac{1}{2}$ bij $1\frac{1}{2}$ voet. Per acre stonden dus 13.500 planten. Dit is 33.750 per ha. (in Nederland 25 - 26.000 per ha). Aan de talrijke kleine tomaatjes aan de lager zittende trossen en aan het veelal minder mooie model van de vruchten aan de hoger zittende trossen was te zien, dat aan de vruchtzetting meer aandacht had kunnen worden besteed. Opvallend was dat de vruchten zeer hard waren. Ook al zijn vroeger in het jaar de prijzen hoog, toch schijnt niet extra hard te worden geforceerd. Overigens heeft men in hoge kassen altijd minder grote schommelingen in temperatuur wat mede de hardheid ten goede komt.

Bij het bezoeken van de sorteerruimte kon worden opgevangen, dat het personeel hard moest doorwerken, om dat het Hollanders waren die kwamen kijken. Voor de sortering op grootte zijn machines in gebruik, waarin de tomaten met een schroefbeweging worden voortgestuwd tot zij naar beneden vallen. De indruk werd verkregen, dat de capaciteit van de machines niet groot was, doch een voordeel was dat de vruchten vrijwel niet beschadigd werden.

Mr. C. Ritsema.

Deze zonder geld en kennis van de Engelse taal uit Holland naar Engeland geëmigreerde tuinder heeft het in de Lea Valley ver gebracht, getuige het feit dat hij momenteel eigenaar is van een vijftal bedrijven en ongeveer 150 man

personeel aan het werk heeft. Onder deze 150 mensen bevonden zich veel Polen en Italianen, bij gebrek aan Engelse arbeiders. De heer Ritsema teelt bij voorkeur komkommers. De bedden, waarop de komkommers worden uitgeplant, worden opgezet door afwisselend laagjes broeimest en grond aan te brengen. De temperatuur van het bed wordt bij deze werkwijze voor het uitplanten soms te hoog. Zijdewijlings in het bed worden dan gaten aangebracht en als de temperatuur voldoende is gedaald wordt uitgeplant.

Op dit bedrijf worden op grote schaal komkommers voor zaad geteeld. Ongeveer 70% van het in de Lea Valley gebruikte komkommerzaad zou door Ritsema worden geleverd.

Interessant was ook de nieuwe met olie gestookte ketel en de teelt van champignons. Uit gesprekken bleek dat de olieprijs ongeveer dezelfde is als in Nederland. De arbeidslonen waren iets hoger.

Guernsey naast tomaten ook toeristenparadijs.

De grootte van Guernsey is ongeveer vergelijkbaar met het eiland Walcheren of de Haarlemmermeerpolder. Op Guernsey zelf wonen ongeveer 50.000 mensen. Het aantal toeristen dat dit eiland jaarlijks bezoekt is \pm 100.000. Het eiland rijst rotsachtig uit de zee op en heeft 17 baaien. Vooral aan de lagere kant van het eiland is strand aanwezig. Toch is de tomatenindustrie voor Guernsey aanzienlijk belangrijker dan het toerisme. Ongeveer driekwart van de mannelijke bevolking werkt in de tuinbouw.

Positie van de kanaaleilanden.

Van Guernsey is eens gezegd dat het als een stuk van Frankrijk in zee geworpen is, door Engeland is opgevist en dat er vriendelijke mensen wonen. Sinds 1066 behoren de Normandische eilanden bij Engeland. De eilanden hebben zelfbestuur met ten dele een eigen wetgeving. Men kent er b.v. geen dienstplicht en belasting op cigarettens en drank e.d. De bevolking draagt nog vaak Franse namen. Ook bij plaatsnamen en andere namen vindt men nog veel Frans terug.

De tuinbouw op Guernsey is oud.

In vorige eeuwen stond Guernsey bekend om zijn fruittuinen. Omstreeks de tachtiger jaren van de vorige eeuw, dus vroeger dan in Nederland, is men begonnen met de teelt van tomaten onder glas. Evenals in Nederland moest in de naoorlogse jaren de druif onder glas plaats maken voor de tomaat. Momenteel telen ongeveer 2000 tuinders op Guernsey tomaten. Van het meereendeel is de oppervlakte glas per bedrijf klein. Zo hebben 1200 bedrijven een oppervlakte glas kleiner dan 1300 vierkante meter.

De belangrijkheid van de tomaat op Guernsey.

De oppervlakte glas steeg van 280 ha in 1935 tot 380 ha in 1940. Tijdens de Duitse bezetting werden vrij veel kassen vernield, zodat in 1947 nog slechts een areaal van 295 ha aanwezig was. Thans bedraagt het areaal ruim 400 ha. Ongeveer 4% van de oppervlakte van het eiland is met glas bedekt. Het glas is vrijwel zonder uitzondering verwarmd. De tomatenproductie in enkele naoorlogse jaren was als volgt: 1946 34.000 ton, 1950 39.000 ton, 1953 43.000 ton. De oogst begint in april. Mei, juni en juli zijn topmaanden en daarna vermindert de oogst sterk doch gaat wel tot diep in de herfst door. Van de totale Engelse tomatenimport levert Guernsey 20%. Nederland + 10%. Gezien de moeilijke water- en arbeidsvoorziening en om andere redenen, is besloten om gedurende de eerste drie jaar geen vergunningen meer te geven voor het bouwen van nieuwe kassen. Na drie jaar zal dit weer in beperkte mate het geval zijn. Vooral jonge tuinders zullen dan weer in de gelegenheid worden gesteld een bedrijf te stichten. Al deze maatregelen en omstandigheden in aanmerking genomen, behoeft geen sterke uitbreiding van de tomatenteelt op Guernsey te worden verwacht. Naar werd medegedeeld, kan ook op Jersey geen sterke uitbreiding van de tomatenteelt onder glas worden verwacht. In verband met het daar nog belangrijker toerisme zou, uit een oogpunt van natuurschoon, kassenbouw ongewenst zijn. Verder vragen meer toeristen meer water, een probleem dat op Jersey nog moeilijker is dan op Guernsey.

Vrijstaande kassen, die afzonderlijk worden gestookt.

De teelt vindt in hoofdzaak plaats in hoge kassen met vast glas. Eenruiters en warenhuizen ken men er niet. Dat de kassen vrijwel niet in complex gebouwd zijn, vindt zijn oorzaak in het feit, dat het terrein heuvelachtig is. De buiten op primitieve wijze ingerichte stookkelders zijn niet aangepast aan de eisen des tijds. Tot voor enkele jaren waren de brandstoffen nog op de bon. Nu dit niet meer het geval is, is dit geen vroegheidsbeperkende factor meer.

De buizen goed verdeeld en laag bij de grond.

De kasverwarming vindt plaats door middel van warmwaterbuizen van vier duim. Zowel de uitgaande als de retourbuizen liggen ongeveer op de grond. In een standaardtype kas liggen meestal zes buizen, n.l. langs iedere gevel één en vier in het midden. Behalve langs de gevels waar langs iedere buis één rij tomaten staat, vindt men aan weerszijden van iedere buis een rij tomaten. In totaal dus 10 rijen per kas.

Een voordeel van de lagere buisligging is dat de vroegheid er gunstig door wordt beïnvloed en de luchtvochtigheid beter kan worden beheerst. Door de gemiddeld wat drogere lucht tussen het gewas is de soms wel voorkomende spintaantasting verklaarbaar.

Grond met een hoog productievermogen.

De grond op Guernsey is zavelachtig tot leemachtig. Het bodemprofiel is over het algemeen gunstig. De teeltlaag gaat geleidelijk over in een grintlaag. De grond laat dus goed door. Op het lagere deel van het eiland schijnen ook wel nattere gronden voor te komen.

Potentiaat nog steeds favoriet.

Potentiaat is ook op Guernsey nog steeds het belangrijkste tomatenras. Daarnaast wordt Potential gebruikt. Proefsgewijs kan men er meerdere rassen zoals Moneymaker, Ailsa Craig en Growers Pride aantreffen. Alhoewel men dit laatste ras nog niet geheel zuiver was, vond men de dikke vruchtwand van dit ras wel aantrekkelijk.

"Slaapziekte" en "kanker" veel voorkomende kwalen.

Het vrij vaak voorkomen van deze kwalen kan enerzijds verband houden met de lage temperaturen, die men in het jeugd stadium van de plant geeft, anderzijds ook met het feit, dat men bij het stomen de paden nooit meestoomt. Deze maakt men ook nooit los. Daarnaast schijnt bij uitzondering ook wel Fusarium voor te komen. In de vruchten komt nogal eens waterziek voor. Naast "meeldauw" mozaïek en Botrytis kan "Spint" nog als bijzonderheid worden genoemd. Botrytis op wonden, ontstaan na bladplukken, trad minder op als bij het bladplukken het blad eerst naar boven en dan naar beneden werd gebroken. Trad toch Botrytis op, dan werden de plekken wel met gewone timmermanscarbolineum ingesmeerd.

De planten gaan jong in de pot.

Een veel voorkomende methode is om de plantjes ongeveer tien dagen na het zaaien in potten te zetten. "Hoe vroeger ze worden opgepot, des te minder zullen ze hiervan lijden" is hierbij de hoofdgedachte. Sommigen gaan zelfs nog verder. Afhankelijk van de kwaliteit van het zaad worden dan in elke pot één of twee zaadjes gelegd, zodat later in het geheel niet hoeft te worden verspeend of opgepot. Bij het oppotten komen grondpotten steeds meer in gebruik. Een belangrijk voordeel hiervan vindt men dat de planten bij het uitpoten dan gemakkelijker in een open plantgat kunnen worden gezet.

Groei-regeling het geheim van succes.

Een te sterke groei is ongewenst. De oogst valt dan te laat, de vruchten krijgen een slecht model en zijn weldra wankleurig. Een te zwakke groei is ook niet goed. Bij de hogere trossen treedt dan weldra bloemrui op en de kg-opbrengst is onvoldoende. Vast staat echter dat als men aan de 15e tot 25e tros voldoende en goede tomaten wil laten groeien er voor een prima grond, die ook op de duur voldoende groei-kracht kan opbrengen, moet worden gezorgd. Zorgt men echter voor een zeer groei-krachtige grond, dan is wel het risico aanwezig, dat

de planten in de periode kort na het uitplanten weldra te hard groeien. Onder deze omstandigheden zal, in de periode dat de planten nog jong zijn, een te sterke groei dus vooral moeten worden voorkomen. Op een wat later tijdstip echter als de vruchten veel van de plant vergen, is het weer de kunst om de planten te laten groeien.

Om te bepalen of de groei te zwak dan wel te sterk is let de Guernsey-tuinder o.a. op de volgende punten:

1. De dikte van de stengel. Men constateerde dat de stengel van boven tot onder zeer gelijkmatig en middelmatig van dikte was.
2. De lengte van de internodiën. Zitten de bladeren zeer kort op elkaar dan wijst dit meest op een sterke en zijn de internodiën langgerekt, dan is de groei onvoldoende. Bij dikke stengels en korte internodiën ziet men ook vaak tegenoverstaande bladeren en gespleten stengels.
3. De krulling van de bladeren in de kop. Krullen deze zeer sterk dan is de groei te sterk, staan zij schuin omhoog en zijn ze weinig gekruld, dan is de groei te zwak.
4. De plaats van de tros. Bloeit een tros terwijl deze nog kort bij de kop van de plant zit, dan wijst dit op een te geringe groei. Omgekeerd geldt ook, dat het bij een te sterke groei te lang duurt voor de bloemen zich openen.
5. Op verschillende andere punten, zoals de lengte van de bladeren, de grootte van de tros, de groei van de dieven, de kleur van het blad, de stand van de tros, het slap gaan van de planten e.d.

Een volgend punt is hoe men de groei regelt. In dit verband kunnen de volgende punten genoemd worden:

1. De temperatuur, Sterk forceren in de periode van vruchtzetting of in de periode dat de eerste vruchten geoogst worden komt niet voor.
2. Het regelen van de watervoorziening. Vooral op de hogere goed gedraineerde gronden kan, indien nodig, de groei worden beperkt door niet te gieten. Anderzijds verstaat men in een wat later stadium, als meer groei of groei houden gewenst is, de kunst om zeer regelmatig te gieten. Hierbij wordt veel van tensiometers gebruik gemaakt.
3. Het telen in dozen. Vooral waar men in de beginperiode door droog houden de groei niet voldoende kan beheersen, teelt men de tomaten in dozen. Men beperkt dan de groei behalve door droog houden door de dozen af en toe een weinig te draaien.
4. De bemesting. Bij sterke groei wordt relatief meer kali en bij zwakke meer stikstof gegeven.
5. Jaarlijks stomen. In het algemeen zou men kunnen zeggen dat gezorgd wordt voor een grond met een grote groeikracht. Uiteraard is dit vooral van belang voor de tweede helft van de groeiperiode.

6. Tal van andere cultuurzorgen. In dit verband kunnen worden genoemd het broe-zen bij scherp weer als het gewas nog niet te groot is, het schermen, dit speciaal als een mozaiekaantasting optreedt en het zo lang mogelijk gezond houden van de bovengrondse delen van het tomatengewas, dit speciaal wat betreft "Meeldauw" en Mozaiek.

De resultaten van een beheerste groei waren zichtbaar.

Bij een normale, d.w.z. geen te sterke en geen te zwakke groei, verloopt de zetting het best. Op de bezochte bedrijven nu was in het algemeen van een goede zetting sprake. Het was te zien, dat de onderste trossen zwaar beladen waren geweest en ook aan de hoger zittende trossen kwam bloemrui en slechte zetting, (omdat toen nog voldoende groei in de planten zat), weinig voor. Dat later in het seizoen de groei nog voldoende was bleek ook uit het feit dat gescheurde vruchten vrijwel niet voorkwamen. Juist bij slechte groei immers wordt de vruchtschil minder soepel en elastisch wat tot scheuren aanleiding geeft. Vervolgens bleek de gezonde groei uit de hardheid van de vruchten. Van oude afgeleefde planten is het niet mogelijk voldoende harde vruchten te oogsten. Ook aan de trossen was de regelmatige groei zichtbaar. Zowel bij te sterke groei als de weefsels slap zijn alsook bij te zwakke groei als de trosstelen te veel verhouten, vindt doorknikken plaats. Dit nu kwam in het algemeen weinig voor. Tenslotte bleek het uit de gewasgroei zelf. De dieven in de koppen van de planten ontwikkelden zich stevig en voldoende zwaar en de bladkleur was nog prima, in het bijzonder op het laatst bezochte bedrijf.

Maatregelen om een goede vruchtzetting te verkrijgen.

Reeds hierboven werd opgemerkt, dat een regelmatige groei van grote betekenis is voor de zetting. Bij de goede zetting is men echter weldra geneigd te denken, dat ter bevordering hiervan wel speciale maatregelen zullen worden genomen. Toch is dit niet het geval. Men weet bij wijze van spreken niet wat een trostriller is. Tikken of schudden van de planten komt wel voor, doch is zeker niet algemeen. Wel wordt om de zetting te bevorderen algemeen gebroesd. Vanzelfsprekend komt dit laatste in Nederland ook voor, maar het is toch wel zo dat in ons land het accent meer op trillen en tikken en op Guernsey meer op broezen wordt gelegd. Toch is dit verschil wel verklaarbaar. Zoals reeds eerder werd opgemerkt heeft men er in de jeugdperiode een minder zware groei en verder een drogere lucht waardoor het stuifmeel gemakkelijker vrijkomt, zeker bij het ras Potentaat, dat van nature veel stuifmeel levert.

Systeem van opleiden van de planten.

Nadat de in geulen uitgezette planten de groei hebben hervat, worden ze in eerste instantie op de zelfde wijze ingedraaid als in Nederland. Bij de

draad aangekomen worden de koppen over het looppad heen over de aldaar gespannen draden naar de andere kant van het pad geleid, waarna men de kop weer naar beneden laat groeien. De koppen van de linkse rij groeien dus bij de rechtse rij en de koppen van de rechtse rij bij de linkse rij naar beneden.

Het pad zelf lijkt hierbij een soort poort met een hoogte van ruim 2 m. Boven het pad lopen de stengels op de halve afstand van de plantafstand. Dit geeft wat extra belommering wat uiteraard eerder een voor- dan een nadeel is. De op de horizontaal groeiende stengelstukken zich ontwikkelende dieven worden niet alle zonder meer weggebroken doch voor een deel ($\pm 1/3$ deel) op één blad getopt. In augustus laat men de dieven iets verder doorgroeien, zodat eind augustus bovenin bloeiende trossen aanwezig zijn. Eind augustus worden deze dieven ingetopt boven de bloeiende tros en eind oktober- begin november worden hiervan de tomaten geoogst. Wat na augustus bloeit komt niet meer tot zijn recht. Van belang bij dit systeem van telen is, dat het oude blad tijdig plaats moet maken voor het nieuwe en dat het gewas van schimmelziekten vrij wordt gehouden. Lang doorstoken in het voorjaar en in de nazomer weer tijdig beginnen met droogstoken is in dit verband nodig. Op één van de bezochte bedrijven had men pas 14 dagen niet meer gestookt. Het totaal aantal trossen aan een plant bedraagt, met de bloemen aan de dieven mee, 20 tot 25.

Veel trossen kan een hoge kg-opbrengst tengevolge hebben.

Per éénheid van oppervlakte is de kg-opbrengst op Guernsey gemiddeld 50% hoger dan in Nederland. Plaatselijk is de opbrengst nog aanzienlijk hoger. De heer Broekhuizen oogstte vorig jaar 93 ton per acre en de heer Le Tisier 100. Dit betekent ongeveer 30 kg per raam.

Ook de kosten zijn hoog.

Bij de beoordeling van de hogere opbrengst moet worden bedacht:

1. Dat de tomaat op Guernsey een veel langer groeiseizoen heeft, zodat voor- of nateelten niet kunnen worden bedreven.
2. Dat de kosten van arbeid zeer hoog zijn. Gemiddeld zal ongeveer de dubbele hoeveelheid arbeiders nodig zijn. De heer Broekhuizen had één man voor iedere 800 ramen.
3. Dat de kolen moeten worden geïmporteerd en dat bij het lange stookseizoen de vrijstaande kassen en de primitieve stookinrichting de brandstofkosten niet onbelangrijk zijn.

Tegenover de hoge kosten staat ook weer een hogere geldprijs, omdat in Engeland geen invoerrechten behoeven te worden betaald. Guernsey maakte dan ook de indruk een welvarend eiland te zijn.

Niet alleen "veel" maar ook "vroeg".

Dat de aanvoer op Guernsey iets vroeger plaats vindt dan in Nederland

blijkt uit de volgende cijfers van 1953. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden, dat in dat jaar het areaal stooktomaten in Nederland ruim 50% groter was dan op Guernsey.

	Guernsey	Nederland.
april	417.000 kg	---
mei	9.008.972 kg	4.900.000 kg
juni	12.485.698 kg	15.900.000 kg

Behalve door de vakbekwaamheid, het vroege ras dat wordt geteeld en het niet bezigen van een voorteelt is de vroegheid ook verklaarbaar doordat Guernsey klimatologisch gunstiger gelegen is dan Nederland. Het ligt niet onbelangrijk (30) Zuidelijker en het heeft een nog meer uitgesproken zeeklimaat. Als gevolg hiervan heeft men in het vroege voorjaar meer zon.

Sorteren en verpakken.

De goede tomaten worden gesorteerd in vier grootteklassen. Men zou ook hier van A, B, C en CC kunnen spreken. Voor iedere sortering heeft men een bepaald symbool. Verder wordt een bepaalde sortering in een bepaalde kleur papier verpakt. Naast de vier groottesorteringen heeft men nog twee groottesorteringen voor de kwalitatief mindere vruchten. Ook deze zijn door het publiek direct te herkennen aan een symbool en kleur van het papier.

Het sorteren vindt gedeeltelijk plaats op het eigen bedrijf en gedeeltelijk door particuliere pakstations.

De verpakking vindt het gehele seizoen plaats in houten chips met een inhoud van 12 lbs = 5.44 kg. De chips zijn gemaakt van Portugees hout en kosten, voorzien van een blikken hengsel, ± 55 ct per stuk. Het is éénmalig fust. Van overheidswege werd ook contrôle op kwaliteit e.d. toegepast.

Centrale export d.m.v. de Tomato Marketing Board.

De tomato marketing board verzendt en verkoopt alle tomaten van Guernsey. Na de oorlog is de board met haar werkzaamheden begonnen en in 1952 is de centrale export door een wet bekrachtigd. Momenteel is iedereen dus verplicht de tomaten via de board af te zetten.

De aanvoerders krijgen een middenprijs uitbetaald over de laatste twee dagen. Voor iedere sortering wordt een middenprijs berekend en uitbetaald na aftrek van de gemaakte kosten. De board stuurt de tomaten in commissie naar een 500-700 tal verkopers in Engeland. Wie de hoogste prijs maken krijgen bij een volgende zending meer, wie de laagste prijs maken minder. Behalve dat de board reclame voor het gemeenschappelijke product maakt, gelden ook nog de voordelen van goedkope vrachttarieven en doelmatige spreiding over de verschillende markten.

Den Hoorn, 28 aug. '56

J.H. Groenewegen.